

Loodushariduse õppeprogramm Mets ja meie vastutus (7.-9. klassile Harjumaal)

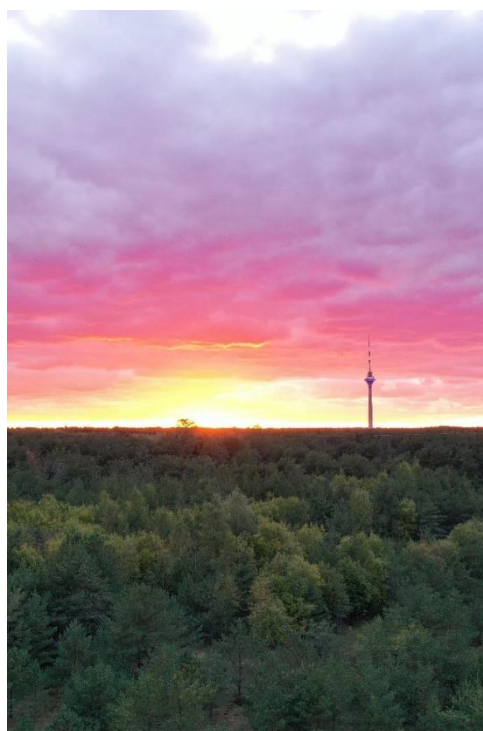
Õppeprogrammi eesmärk on käsitleda üksikisiku, kogukonna ja ühiskonna vastutust elukeskkonna kestlikkuse, elurikkuse ja metsakoosluste säilimisel ning õpetada turvalist ja säästlikku käitumist. Praktiliste näidete ja tegevuste varal tutvustatakse loodushoidu ja keskkonnateadlikkust. Arutleme ringmajanduse, prügi sorteerimise, kliimamuutuste ning muude keskkonnanahoiu aktuaalsete probleemide ja lahendusvõimaluste üle. Räägime looduskaitsealadest ja loodust tutvustavatest tegevustest ning võimalustest Eestis.

Programmi sihtrühm: 7.-9. klass, kuni 25 õpilast, suurem grupp jagatakse vajadusel kaheks ja kaasatakse täiendav juhendaja.

Programmi kestab 3 tundi. Õppeks sobivad kõik aastaajad.

Õppekeskkonnaks on mitmekesine 12 ha metsaala – nõmm, lodumets ja salumets – Tallinna lähisel Laiaküla ja Maardu piiril. Tutvume erinevate looduskooslustega, vaatame kobra- ja teiste loomade tegevuse jälgi ning külastame Peeter Suure merekindluse Kaldase stoli ava ning Miku raudkive. Maapind on kuiv ja tasane, on mõned tiigid ja madalad rändrahnud. Õppeprogrammi saab kohandada liikumise erivajadustega õpilastele.

Vajalik varustus: aastaajale vastav õuejalats või matkajalats. Soovitatavalt võileivad ja jook (vesi) kergeks eineks looduses.

Õppeprogrammi eesmärgid

Võimaldada õpilastele aktiivset tegevust looduses; kujundada õpilastes teadmised ja oskused turvaliselt ja säästlikult looduses käitumise kohta; anda teadmisi erinevatest metsatüüpidest, metsa eluringist ja kobra- ja teiste loomade elulaadist ning inimtegevuse mõjust; tutvustada jäätmete sorteerimist ning selle vajaduse põhjusi; harjutada meeskonnatöö oskusi; näidata kooli õppeainete ja looduse seoseid ning harjutada nende märkamist ja rakendamist.

Seosed riikliku õppekavaga: mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes; oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi, nende üle arutleda, esitada teaduslikke seisukohti ja teha tõendusmaterjali põhjal järeldusi. Õppeprogrammis rakerdatakse õppekava teemasid (nt 7. klass: mõõtmised ja tulemuste esitamine, aine olekud, sademed, väärtused ja väärtushinnangud, tervis ja tervislik elustiil, kehaline aktiivsus; 8. klass: kodanikuühiskond, suhtlemisoskus, inimtegevusega kaasnevad keskkonnaprobleemid, veestik; 9. klass: majandusgeograafia, tarbimine, Eesti kliima ja seda kujundavad tegurid).

Seosed keskkonnateadlikkuse ja säästva arengu teemadega: käsitletakse metsa eluringi ning säästlikku ja jätkusuutliku looduskasutust ning käitumist looduses, arutletakse kliimamuutuste mõju üle Eesti loodusele.

Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Õppeprogrammis käsitletakse teaduspõhiselt ja seostatult loodus-, kultuuri-, sotsiaalset ja majanduslikku keskkonda. Rakendatakse mitmekesiseid kaasavaid õppemeetodeid, tegevused kohandatakse sihtrühmale. Osalejatele jagatakse töölehed. Õppeprogramm koosneb viiest osast ja kokkuvõtvas arutlusest:

1. **Sissejuhatus** (10 minutit). Koguneme lagendikule ja vaatame, mida enda ümber näeme. Räägime ohutust viibimisest ja turvalisusest metsas. Lepime kokku käitumisreeglid õpperetkel.

2. **Tutvumine looduskeskkonnaga** (45 minutit). Käime erinevates kasvukohatüüpides (nõmmemets, lodumets ja salumets). Räägime metsa elutsüklist, uurime looduskooslusi ning arengujärkude ja metsapõlvkondade vaheldumist looduslikus ja istutatud metsas. Lahendame ülesandeid.
3. **Vee ringlus looduses** (30 minutit). Vaatame, kuidas vee ringlus ja vee kättesaadavus mõjutab looduskooslusi. Uurime kobraste tegevuse värskeid jälgi ja elupaiku. Viime läbi mõõtmisi ja katseid.
4. **Inimtegevus ja mets** (40 minutit). Keskendume inimtegevuse jälgedele metsas, arutame kuidas hallata jäätmeid, külastame jäätmejaama ning tutvustame prügi sorteerimise praktilisi nõudeid.
5. **Mets kui rekreatsiooniala** (40 minutit). Orienteerume metsas, teeme aktiivõppegevusi. Kasutame meeli metsa tunnetamiseks: vaatleme, kuulame, kompame. Söögipaus kaasavõetud võileibadega.
6. **Kokkuvõte ja tagasiside** (15 minutit). Võtame kokku õppepäeval omandatu. Arutame, mida edaspidiseks kaasa võiksime võtta. Räägime jätkusuutlikust loodushoiust ja elukeskkonna kaitsmisest.

Õppekeskkond

Linnalähedane mets Ida-Harjumaal Tallinna lähistel Laiaküla ja Maardu piiril on valitud lähtudes programmi sihtidest ning elurajooni, tööstuspiirkonna ja loodusalade vahel asudes toetab õpiväljundite saavutamist.

Turvalisus. Õppekeskkonna valikul on turvalisus ja ligipääsetavus olnud oluliseks kriteeriumiks. Kasutatav piirkond on looduses selgelt eristatav. Õppeprogrammi alguses tutvustatakse ohutusreegleid. Õpetajale (ja soovi korral ka teistele) antakse kaart. Maastikul olevad mõned tiigid on reeglina madalad.

Juhendajad

Õppeprogrammi viib läbi Raul Savimaa, Eesti Looduskaitse Seltsi, Eesti Keskkonnahariduse Ühingu ja Püsimetsaühistu liige. Juhendaja on 2019. aastal läbinud Luua Metsanduskooli täiendkoolituse kursused matkajuhi ja metsakasvatuse aluste alal ning 2022 Eesti Maaülikooli täiendkoolituse kursuse loodusturismi alal. 2020. aastal läbinud SA Tartu Keskkonnahariduse Keskuse täiendkoolitused „Mets ja kestliku arengu haridus“ ning „Sood ja kestliku arengu haridus“, samuti Keskkonnahariduse ühingu koolituse „Kliimamuutused tänases infoväljas – alternatiivsed tõed ja väärmõisted“ (2020), „Päev metsas: mis on püsimetsandus ja kuidas seda hariduses tutvustada?“ (2020), „Kuidas haridus ja digi kokku sobivad?“ (2021) ja pärandkoolitustest (2022). Õppeprogrammi läbiviijal on pikaajaline praktiline looduskaitse ja metsandusalane ning loodusretkede, kursuste, seminaride ja õppepäevade läbiviimise kogemus täiskasvanutele ja õpilastele. Retkejuht tunneb põhjalikult konkreetset õppekeskkonda, kus õppeprogramm läbi viiakse. Suuremate rühmade või mitme klassi korral kaasatakse vajadusel täiendavad sobivad juhendajad.

Õpperühma saatva õpetaja roll: õppekäigu kokkuleppimisel täpsustada õpperühma suurust, vanust ja võimalikke erivajadusi ning soovi korral täpsemat fookust. Õppekäigu ajal eeldame, et õpetaja tagab osalejate võimalikult asjakohase ja distsiplineeritud käitumise ning osaleb omal äranägemisel moodulites.

Hindamine ja tagasiside

Eesmärkides kirjeldatud õpiväljundite saavutamist hinnatakse esmaselt juhendaja poolt jooksvalt iga mooduli lõpus ning ühiselt suuliselt õppeprogrammi lõpus kokkuvõtete ja tagasiside arutelul.

Programmis osalenud õpetajalt küsitakse tagasisidet õppeprogrammi kvaliteedi kohta e-kirjaga kahe nädala jooksul. Õpetajale pakutakse võimalust arutada kahe nädala jooksul peale kirjaliku tagasiside andmist tagasisidet ja parendusettepanekuid.

Koostatud: veebruar 2020, täiendatud märts 2022.
 Programmi koostaja: SelgeSiht loodushariduskeskus
 SelgeSiht OÜ, Reg. 14602228
 Iva 12 Tallinn 12618
 telefon 5918 9000; e-post loodusharidus@selgesiht.ee
<https://selgesiht.ee/loodusharidus/>

Eesti Keskkonnahariduse Ühingu keskkonnaharidusliku õppeprogrammi kirjelduse kvaliteeti tõendav märgis „Läbimõeldud programm“, märgis nr 456.